

Les monedes de Tarragona¹ (addenda vuitena)

JAUME BENAGES

Aquesta nova aportació al monetari tarragoní està emmarcada dintre del món antic i comprèn els períodes romà republicà o ibèric i romà imperial.

Així doncs, dintre del primer període, tenim set peces: un as i un semis amb una variant d'encuny i cinc monedes contramarcades; una de les monedes, a més a més, amb un grafit ibèric.

Com gairebé sempre, el nombre de peces més extens es correspon amb l'època romana imperial. En aquesta ocasió hi trobarem: un semis de Tiberi, del revers de l'ara, amb la palma col·locada de forma peculiar; dos denaris del sempre interessant període de les guerres civils, dels anys 68-69 dC, i en un dels quals, la figura de l'anvers que representa el bust del geni, té una semblança amb l'emperador Neró, –si més no, la peça és contemporània del mateix; i l'altre denari, una nova variant de la llegenda del revers, de la sempre rara moneda que ens recorda l'assassinat de Juli Cèsar.

De Galba hi aportarem dos auris i un denari com a novetat: un denari folrat d'època i les fotografies de dos auris que encara que estaven catalogats no tinguerem en aquells moments el corresponent document gràfic.

També Vitel·li veu ampliat el seu numerari amb dos auris i un denari, l'aportació de fotografia en un auri ja ressenyat i un interessant as al qual li manca una lletra a la llegenda de l'anvers.

PERÍODE ROMÀ REPUBLICÀ AMB LLEGENDA IBÈRICA

Núm. 24.1 var. Semis,² del símbol, caduceu, on trobem en el revers que la llegenda no està recta, con és habitual, sinó que s'inclina cap amunt, a la dreta.

Núm. 93.1.A. As,³ del signe A, amb la variant de publicada de llegenda sobre línia.

Contramarkes

Punxó circular

Núm. 22. As,⁴ del símbol espiga, amb contramarca de punxó circular a l'anvers.

Núm. 31. As,⁵ del símbol feix de llamps, amb contramarca de punxó circular a l'anvers, i un grafit al revers de dues lletres ibèriques: la primera és la lletra A i la segona sembla la lletra BI.

Núm. 35. Semis,⁶ amb el símbol maça, amb contramarca de punxó circular.

Dues esses

Núm. 78.1. As,⁷ del signe epigràfic TI, amb contramarca d'una essa a l'anvers. L'incloem en l'apartat de contramarques amb dues esses, perquè encara que n'hi manqui una, em sembla que és per oblit en l'encunyació.

Mitja palma?

Núm. 17-C Semis,⁸ sense símbol, amb contramarca o reseguiment de mitja palma.

2. Arxiu de l'autor.

3. Arxiu de l'autor.

4. Arxiu de l'autor.

5. Col·lecció particular.

6. Arxiu de l'autor.

7. Arxiu de l'autor.

8. Subhasta J. A. Herrero, SA Madrid, 10-12-2009, lot núm. 77.

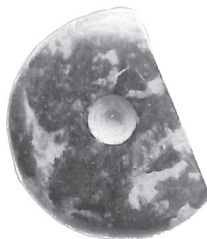
24.1

93.1.A

22

31

35

78.1

17

15.3

18.1

24.A

PERÍODE ROMÀ

Tiberi (14-37 dC)

Núm. 15-3 Semis,⁹ amb el revers de l'ara amb palmera, on la palmera, si és que ho és, ja que ben bé sembla una torxa, es troba damunt d'una mena de trípode.

Guerres civils (68-69 dC)

Núm. 18.1 Denari,¹⁰ amb l'anvers de bust de geni jove, amb cornucòpia que li passa per davant del bust i el revers de Mart; s'hi pot observar que el retrat del geni és completament diferent als fins ara coneguts, i aquest fins i tot ens recorda la figura de l'emperador Neró.

Núm. 24.A. Denari,¹¹ extraordinàriament rar, amb el cap de la Llibertat a l'anvers, i els símbols de la Llibertat al revers, que recorda els "*Idus Martiis*" i que està inspirat en el que encunyà Brut fent referència a l'assassinat de Juli Cèsar. La variant, en aquest cas, és la llegenda del revers en dues línies.

Galba (68-69 dC)

Núm. 9.A. Denari,¹² de la sèrie DIVA AVGVSTA, amb la variant de direcció de la llegenda de l'anvers.

Núm. 10.A. Auri,¹³ de la sèrie DIVA AVGVSTA, exemplar únic i publicat per Calicó.¹⁴

Núm. 10.B. Auri,¹⁵ de la sèrie DIVA AVGVSTA, variant de l'anterior en la direcció de la llegenda del revers.

9. Arxiu de l'autor.

10. Gorny & Mosch, Munic, Auktion 180, 12-10-2009, lot núm. 373.

11. Subhasta Kunker, Alemanya, 12-3-2010, lot núm. 7694.

12. Subhasta Kunker, Alemanya, 14-3-2009, lot núm. 8640.

13. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 21-10-2008, lot núm. 145.

14. X. Calicó. *Los Aureos Romanos 196 a. C. - 335 d. C.* Barcelona 202, núm. 470.

15. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 7-10-2009, lot núm. 357.

9.A

10.A

10.B

21.2

26

34

3.A

17.A

42.A

43

50.var.1

- Núm. 21.2 Denari,¹⁶ de la sèrie de Galba a cavall, fals d'època i similar al publicat amb el núm. 21 var. 1, del nostre catàleg.
- Núm. 26. Auri,¹⁷ de la sèrie d'HISPANIA, que ja publicàrem en el nostre catàleg amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim.
- Núm. 34. Auri,¹⁸ de la sèrie LIBERTAS PUBLICA, que ja publicàrem en el nostre catàleg amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim. Tanmateix, afegirem que la llegenda de l'anvers està separada per punts.

Vitel·li (69 dC)

- Núm. 3.A. Auri,¹⁹ de la sèrie CLEMENTIA IMP GERMAN, on trobem la variant de posició de la llegenda de l'anvers, al ja publicat.
- Núm. 17.A. Denari,²⁰ de la sèrie CONSENSVS EXERCITVVM, amb la variant del ja publicat, en què la llegenda de l'anvers és contínua.
- Núm. 42.A. Auri,²¹ de la sèrie VICTORIA AVGVSTI, amb la variant del ja publicat, en què la llegenda de l'anvers és contínua.
- Núm. 43. Auri,²² de la sèrie VICTORIA IMP GERMAN, que ja publicàrem en el nostre catàleg amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim.
- Núm. 50. var.1. As,²³ de la sèrie LIBERTAS RESTITVTA, en què en la llegenda de l'anvers s'hi llegeix GRMAN, en comptes de GERMAN.

16. Arxiu de l'autor.

17. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 5-3-2009, lot núm. 204.

18. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 21-10-2008, lot núm. 147.

19. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 5-3-2009, lot núm. 212.

20. Arxiu de l'autor.

21. Subhasta Numismàtica Ars Classica, Zurich, 21-10-2008, lot núm. 150.

22. Subhasta Aureo & Calicó, Barcelona, 21/22-10-2009, lot núm. 1221.

23. Subhasta Ebay, 22-8-2009.

CATÀLEG

Període romà republicà amb llegenda ibèrica

24.1 var. Semis. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll; al darrera, caduceu.

r/ Cavall piafant a la dreta amb les regnes soltes. Entre les potes davanteres, un glòbus al dessota llegenda inclinada cap amunt sobre línia. Gràfila lineal.

Pes: 5,73 g Ø 21,5 mm Posició d'encunys 9.

93.1.A. As. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll; al darrera signe ibèric A.

r/ Genet a la dreta amb palma a la mà; al dessota, llegenda sobre línia.

Pes: 7,29 g Ø 23 mm Posició d'encunys 1.

Contramarqués

Punxó circular

22. As. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll i fibula; al darrera, espiga. Contramarca punxó circular.

r/ Genet a la dreta amb palma a la mà; al dessota, llegenda sobre línia.

Pes: 9,38 g Ø 25,3 mm Posició d'encunys 9.

31. As. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll i fibula; al darrera, feix de llamps. Contramarca punxó circular.

r/ Genet a la dreta amb palma a la mà; al dessota en el lloc de la llegenda, grafit de dues lletres ibèriques: la primera és la lletra A i la segona sembla la lletra BI.

Pes: 10,31 g Ø 25,56 mm Posició d'encunys 4.

35. Semis. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll; al darrera, maça. Contramarca punxó circular. Gràfila de punts.

r/ Cavall piafant a la dreta amb les regnes soltes. Entre les potes davanteres un glòbus; al dessota, llegenda sobre línia. Gràfila lineal.

Pes: 6,12 g Ø 22,3 mm Posició d'encunys 6.

Dues esses

78.1 As. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb mantell al coll i fibula; al darrera, signe ibèric TI.

Contramarca d'una essa, en comptes de dues.

r/ Genet a la dreta amb palma a la mà; al dessota, llegenda <> sobre línia.

Pes: 10,96 g Ø 26,1 mm Posició d'encunys 3.

Mitja palma ?

17. Semis. AE.

a/ Cap d'home a la dreta amb collar de punts al coll. Entre coll i cara, contra-
marca de mitja palma ?.

r/ Cavall galopant a la dreta; al dessota, llegenda <>

Pes: 7,36 g Ø 21,3 mm Posició d'encunys 8.

PERÍODE ROMÀ**Tiberi (14-37 dC)**

15.3. Semis. AE.

a/ Brau mitrat, aturat a la dreta sobre línia. Gràfila de punts.

r/ C - V / T - T. Ara amb trípod i torxa ?. Gràfila de punts.

Pes: 5,41 g Ø 19,8 mm Posició d'encunys 12.

Guerres civils (68-69 dC)

18.1. Denari. AR.

a/ GENIO PR. Bust de geni jove llorejat a la dreta, amb cornucòpia que li
passa per davant del bust. El retrat del geni té semblança amb Neró.

r/ (MARTI) VLTORI. Mart, despullat i amb casc, caminant a la dreta. A la mà
dreta porta una javelina i a la mà esquerra, una cuirassa; al cinturó, *parazonium*. Gràfila de punts.

Pes: 2,80 g Ø 18 mm

24.A. Denari. AR.

a/ LIBERTAS. Bust de la Llibertat a la dreta amb mantell al coll i el cabell
recollit en forma de diadema i castanya. Gràfila de punts.

r/ → PR / RESTITVTA. Pili entre dues dagues verticals; al dessor, llegenda en dues línies. Gràfila de punts.

Pes: 3,45 g Ø 17 mm

Galba (68-69 dC)

9.A. Denari. AR.

a/ (GALBA) IMP. Cap de Galba llorejat a l'esquerra; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (DIVA) AVGVSTA. Livia amb túnica de peu a l'esquerra. A la mà dreta porta una pàtera i a l'esquerra, un ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 3,61 g Ø 20 mm

10.A. Auri. AV.

a/) GALBA (IMP. Cap de Galba llorejat a la dreta; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (DIVA) AVGVSTA. Livia amb túnica de peu a l'esquerra. A la mà dreta porta una pàtera i a l'esquerra, un ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 7,66 g

10.B. Auri. AV.

a/) GALBA (IMP. Cap de Galba llorejat a la dreta; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (DIVA) AVGVSTA. Livia amb túnica de peu a l'esquerra. A la mà dreta porta una pàtera i a l'esquerra, un ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 7,72 g

21.2. Denari. AE + AR. Fals d'època.

a/ Galba a cap descobert, vestit de militar i galopant a l'esquerra amb el braç dret alçat. Gràfila de punts.

r/ Bust d'Hispania llorejat a la dreta amb el cabell recollit en forma de diadema, castanya i llaç; al seu darrera dues javelines i cuirassa. Gràfila de punts.

Pes: 2,12 g Ø 18,4 mm Posició d'encunys 6.

26. Auri. AV.

a/) GALBA (IMP. Cap de Galba llorejat a la dreta; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (HISPANIA. Hispania de peu, amb túnica i mirant a l'esquerra; a la mà dreta porta espigues i roselles i a l'esquerra, cuirassa i dues llances verticals.

Gràfila de punts.

Pes: 7,72 g Ø 19 mm

34. Auri. AV.

a/ (SER · GALBA · IMP · CAESAR · AVG · PM · TR · P. Cap de Galba llorejat a la dreta; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (LIBERTAS) PUBLICA. La Llibertat, vestida, de peu i mirant a l'esquerra; a la mà dreta porta pili i a l'esquerra ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 7,57 g

Vitel·li (69 dC)

3.A. Auri. AV.

a/ (A · V ITELLIVS · IMP) GERMANICVS. Cap de Vitel·li llorejat a l'esquerra; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (CLEMENTIA · IMP – GERMAN. La Clemència, vestida i asseguda a l'esquerra; a la mà dreta porta una branca i a l'esquerra, un ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 7,31 g Ø 19 mm

17.A. Denari. AR.

a/ (A · V ITELLIVS · IMP · GERMANICVS. Cap de Vitel·li llorejat a l'esquerra; globus al final del bust.

r/ (CONSENSVS) EXERCITVVM. Mart amb casc, despullat i amb capa avançant a l'esquerra; a la mà dreta porta una espasa i a l'esquerra, àguila amb *vexil·lum*.

Pes: 3,29 g Ø 18,6 mm Posició d'encunys 6.

42.A. Auri. AR.

a/ (A · V ITELLIVS · IMP · GERMANICVS. Cap de Vitel·li llorejat a l'esquerra; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (VICTORIA) AVGVSTI. La Victòria vestida avançant a l'esquerra; portant escut a la mà dreta amb la inscripció SP / QR. Gràfila de punts.

Pes: 7,16 g

43. Auri. AR.

a/ (A · V ITELLIVS) IMP · GERMANICVS. Cap de Vitel·li llorejat a l'esquerra; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (VICTORIA · IMP) GERMAN. La Victòria amb túnica, de peu a l'esquerra i damunt d'un globus; a la mà dreta porta una corona i a l'esquerra, una palma. Gràfila de punts.

Pes: 7,28 g Ø 19 mm

50 var.1. As. AE.

a/ (A·V ITELLIVS) IMP·GRMAN. Cap de Vitel·li llorejat a l'esquerra; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (LIBERTAS) RESTITUTA S / C. La Llibertat vestida, de peu, en posició frontal i el cap girat a la dreta; a la mà dreta porta pili i a l'esquerra ceptre llarg. Gràfila de punts.

Pes: 12,29 g